

## Eusebius om kirkemødet i Nikæa, 325

5 *Eusebius (ca. 260-340) var forfatter og biskop i Cæsarea. Udover en omfattende kirkehistorie forfattede Eusebius en rosende biografi om kejser Konstantin Den Store (Vita Constantini), som han dog ikke nåede at færdiggøre inden sin død i ca. 340. I sin biografi om Konstantin beretter Eusebius bl.a. om kirkemødet i Nikæa (i det nordvestlige Anatolien) i år 325. I årene inden var der opstået trosstridigheder inden for kirken vedrørende treenigheden, bl.a. p.g.a. Arius' lære, der hævdede, at Sønnen var skabt og derfor ikke kunne være af samme væsen som Faderen. Uenigheden truede med at splitte kirken og Konstantin indkaldte derfor til mødet, som Eusebius selv deltog i.*

15 På den dag, der var fastsat til afholdelse af synoden,<sup>1</sup> ved hvilken alle stridsspørgsmaal skulle afgøres, kom deltagerne sammen i kejserpaladsets midtersal, der syntes at overgå de andre sale i størrelse, og alle de indbudte indtog deres behørig pladser på de bænke, der var opstillet i rækker til begge sider i salen. Og da hele forsamlingen med sømmelig værdighed var kommet til sæde, forholdt alle sig tavse i forventning om kejserens ankomst, og snart kom en, snart en anden og en tredje af kejserens omgivelser<sup>2</sup> ind. Men der kom også nogle, der ikke hørte til de sædvanlige soldater eller til livvagten, men til kejserens troende venner. Derpå rejste alle sig

20 op på et vink om, at nu kom kejseren, og han selv trådte ind i kredsen ret som et himmelsk sendebud, sendt af Gud, spredende ligesom en lysende glans omkring sig, strålende i sin purpurklædnings røde pragt og smykket med et glimrende farvespil af guld og kostbare stene. Og dette var kun hans legemes smykke. Men hans sjæl var tydeligt nok smykket med guds frygt og fromhed; det viste hans nedslagne blik, hans åsyns rødmen, hans måde at føre sig på, hans hele

25 ydre og hans høje vækst, der hævdede ham over hans omgivelser; det kunne man se af hans blomstrende skønhed, hans legemes ædle værdighed og ubetvingelige kraft. Og alt dette, i forbindelse med en kejserlig mild og sagtmodig optræden, viser bedre end alle ord hans karakters udmærkede egenskaber. Da han var kommet op til den øverste række bænke, blev han stående midt for, hvorpå der blev sat en lav, guldbeslået stol hen til ham, men han satte sig ikke ned,

30 førend biskopperne gav ham et vink derom. Det samme gjorde så alle de andre sammen med kejseren. [...]

Da nu alle ufravendt iagttog kejseren, så han op på dem med et mildt og venligt blik, samlede derpå sine tanker og talte med en rolig og blid stemme således: "Det var mine ønskers mål, venner, at fryde mig ved jeres forsamling, og da nu dette opfyldes, takker jeg Verdens Herre,

35 fordi han til alle de andre goder har føjet dette det allerbedste; jeg mener det at se jer samles endrægtige<sup>3</sup> for at nå til én, fælles og af alle anerkendt anskuelse. Så skal da ingen misundelig fjende formørke vor lykke, og ikke mere skal Djævelen, der elsker ondt, med bespottelser forhåne den guddommelige lov, nu da tyrannernes kamp mod Gud er tilintetgjort ved Frelserens magt. Thi jeg i det mindste regner Guds menigheds indre splid for fordærveligere end enhver

40 anden krig og strid, og den synes mig også langt sørgeligere end de ydre. Da jeg altså med den stærkeres vilje og bistand havde vundet sejr i krigene, så mente jeg, at jeg nu kun havde tilbage

<sup>1</sup> Synode: kirkemøde

<sup>2</sup> Kejserens omgivelser: hans familie og følge

<sup>3</sup> Endrægtige: enige

at takke Gud og glæde mig sammen med dem, der ved min hånd var sat i frihed af ham. Men da jeg mod al forventning erfarede jeres strid, regnede jeg den ikke for noget ubetydeligt, men af iver efter også at bringe lægedom herfor ved min tjeneste, sendte jeg ufortøvet bud efter jer alle. Og jeg glæder mig ved at se jeres forsamling; men først da regner jeg mit ønske for opfyldt, 5 når jeg ser alle sjæle forenede og den samme fredelige samstemning beherske alle, hvilket jo også sømmer sig for jer, indviede som I er til at tjene Gud. Så tøv da ikke, mine venner, I Guds tjenere og værdige stridsmænd for vor fælles Herre og Frelser, men skaf al årsag til kiv mellem jer bort og lad alle stridsspørgsmål løses ved fredens Lov. Således vil I gøre den altrådende Gud til behag og volde mig, jeres medstridsmand, en overvættets stor glæde.”

10 Da han havde sagt dette på det romerske sprog, mens en anden oversatte, gav han ordet til dem, der stod i spidsen for synoden. Derpå begyndte nogle at rette beskyldninger mod dem, der sad ved siden af, mens de andre forsvarede sig og rejste modbeskyldninger. Der blev fremført mange forslag fra begge sider, og først opstod der stor uenighed. Kejseren hørte velvilligt på alle og tog imod de fremførte synspunkter med koncentreret opmærksomhed; hvad der var 15 blevet sagt fra begge sider, tog han op efter tur og bragte i ro de stridende parter sammen. Han førte mildt samtale med hver enkelt og gjorde det på græsk, for han var ikke ukyndig i dette sprog; han var venlig og behagelig, når han overtalte nogle, gjorde andre til skamme med sine ord og roste andre igen, fordi de havde talt deres sag godt, men alle tilskyndede han til enighed, indtil han havde bragt dem til at være af samme mening og samme tro om alle stridspunkter.

20 Således sejrede troen i en form, alle var enige om, og der var enighed hos alle om det samme tidspunkt for frelserens fest. Den fælles beslutning blev nu også bekræftet skriftligt ved hver enkelts underskrift.<sup>4</sup> Da disse ting var afsluttet, sagde kejseren, at han havde vundet den anden sejr over kirkens fjende, og han holdt en sejrsfest for Gud.

25

Eusebius *Vita Constantini* 3,10-14. Oversættelse af H. Haar o.a.: *Kirkehistoriske Læsestykker*, I: *Oldtid og middelalder*. 2. udg. Kbh. (1921) s.35-37 sam J. L. Christiansen: *Euseb – Konstantins liv*. Kbh. (2015) s.121f.

---

<sup>4</sup> Arius nægtede dog at underskrive og blev derfor forvist og hans lære erklæret for kætteri. Arius forblev dog aktiv i mange år herefter og hans lære (arianismen) fik støtte af flere gejstlige samt romerske kejsere. Desuden vandt arianismen udbredelse blandt germanske folkeslag som goterne og vandalerne.